

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

Maks 5000 tegn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

Innlegg: 3000 tegn inkludert mellomrom. Replik/kortinnlegg: 1000 – 2000 tegn.

E-post: debatt@klassekampen.no
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innlegg.

Ingrid Grønli Åm
ingridga@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør (fung.)

Carline Tromp
carlinet@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Axel Geard Nygaard
axeln@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsenderens e-postadresse blir trykt med mindre innsenderen reserverer seg mot dette.

1969: Da vi sykla i stedet for å kjøre så mye.

Tilbake til 60-tallet

KLIMA
Halfdan Wiik

Hva er alternativet, spør stortingsrepresentantene Anna Ljungren og Terje Aasland i et sympatisk innlegg (Klassekampen 6. desember) der de innrømmer at storsatsing på bioenergi kan være klimamessig tvilsomt «på kort sikt». Det finnes det mye kunnskap om. På et seminar arrangert av Norsk Klimastiftelse i Bergen nylig, fikk vi et interessant foredrag av professor ved Bjerknessenteret for klimaforskning, Finn Gunnar Nielsen: «Havvind, et bidrag til billig, utslippsfri transport». På overbevisende måte viste han hvordan elektrifisering, enten batteri-elektrisk eller hydrogen-elektrisk via brenselceller, er alternativet for det meste av transportsektoren.

Det gjelder bare at vi ikke glemmer at den grønneste energien er den vi ikke bruker. Vi er bortskjemte med tilgang på billig energi, og har dessuten en velutvikla evne til å overse ubehagelige fakta – som at forbrukerkapitalismens livsstil ganske enkelt ikke er bærekraftig.

For å redde klimaet, og vår umistelige naturarv, må vi kanskje mer tilbake til 1950- og 60-tallets livsstil. Til den gangen vi sykla mer, kjøpte færre ting, reparerte, fløy mindre og kjørte mindre bil. Vi hadde det bra da også, det kan jeg forsikre om!

Halfdan Wiik,
Besteforeldrenes klimaaksjon
halfdan.wiik@hsh.no

Regjeringa legg opp til mindre regulering av jordbruket. De Bondekanniba

KRONIKK

Eirik Magnus Fuglestad
og Torbjørn Tufte

1. april i fjor avvikla EU mjølkekvotane. Resultatet er stadig større og færre mjølkebruk, sentralisering av produksjonen til dei beste jordbruksområda, og ei jamt meir brutal «bondekannibalisme». I Noreg har ideen om at færre og større bruk betyr effektiv landbrukspolitikk, og byrja å slå rot blant mange politikarar.

Sia andre verdskrigen har det vestlege jordbruket vore inne i ein kontinuerleg industrialiseringsprosess. Stordrift og effektivisering har vore det sanne evangelium, sjølv om jordbruksproduksjonen i industriland stort sett har slite med overproduksjon. EU vart verdsberømte for både smørberg og mjølkesjøar. Landbrukspolitikken måtte endras, og frå midten av 1980-talet har politikken søkt å redusere smørfjella og drenere ut mjølkesjøane gjennom marknads- og produksjonsregulering.

No er fjella og sjøane gløymde att. Politikarane i EU, så vel som her heime, styrer på ny mot volumfella. Ei felle ein eigentleg aldri kom heilt ut av etter teknologi- og utviklings-skiftet, som kom i kjølvatnet av den grønne revolusjon, utover 1960-talet. Sakte men sikkert har jordbruket vorte underlagt jernlenkene til den industrielle rasjonaliteten og kapitalen sin blytunge logikk.

Ein kan sanneleg seie at det har vore effektivt: I Europa greidde ein til dømes å skapa mattryggleik og stabile inntekter etter den andre verdskrigen, i eit samfunn prega av matmangel

og dårlige økonomiske kår. Men solsida har òg ei skuggeside; rasjonaliteten slår over i irrasjonalitet. Det ein-sidede produktivitetfokuset har ført til ein slags volumfundamentalisme ute av kontroll.

Jordbruksproduksjonen er no direkte kopla mot globale frie marknader og komparative fortrinn i nyliberalismens tidsånd. Slik har jordbruksvarer vorte omgjorte til ei vare for masseproduksjon på same måte som alle andre varer. Mjølkesektoren i EU er råka av ei kraftig reduksjon i talet på mjølkebruk. Samstundes vert dei som er att større og større. I Danmark hadde kvart mjølkebruk 93 kyr i snitt i 2006. I 2014 var talet 166 kyr. Det har gitt ein bruksnedgang på kring 40 prosent. I Polen har ein hatt ei nedleg-

gingsgrad på nesten 60 prosent mellom 2006 og 2014. Dette er trendar som følgjer fort når volumbasert produksjon til sal på verdsmarkanden vert levebrødet.

Er me på Vestlandet eller i Australia?

EU produserer seg inn ei volumfelle, der heile avsetnaden og økonomien i mjølkesektoren er prisgitt etterspurnaden i den internasjonale marknaden. Bruka blir større og færre, og bøndene slit med ustabile prisar for varene dei leverer. Det er på ny mjølkekrise i EU. Berre det siste året er det brukt 1 milliard euro i krisepakker til bøndene, fordi mjølkeprisane er så låge. Same saga var det under mjølkekrisa i 2009 i EU. Mjølkesektoren til EU ser ut til å vera inne i ein syklus med stadig tilbakevendande kriser som raderar ut dei som ikkje vil, eller kan, vere med på kappløpet.

Avvikling av mjølkekvotar er kanskje ein logisk konsekvens av produksjonsrasjonaliteten ein er underlagt. Det er iallfall logisk ut frå nyliberalismen. Her er produksjonsregulering og kvotar nærast som skjellsord å rekne. No kan bønder i EU produsera så

TRANGT OM Plassen: Regjeringa legg opp til at kvart gardsbruk kan ha fleire

mykje mjølk dei berre vil, dersom dei finn marknader for mjølka. Gode greier når det er gode tider, men over tid; berre for dei som klarer å henga med. Slik sett vert kvoteavviklinga nok ei drivkraft for færre og større mjølkebruk. Ein kan her tale om ein variant av Schumpeters «kreativ øydelegging», der kapitalen utradarer dei gamle små einingane og skaper nye store i eit kappløp mot botnen.

Også i Noreg legg regjeringa opp til at jordbruket skal

underleggast den same dereguleringslogikken som i EU. I årets tilbod frå staten til bøndene sto det: «Kvotebegrensninger og konsjonsprenter som hindrer utnytting av kapasitet i enkeltbruk og samdrifter må i størst mulig grad oppheves. Takene for maksimal produksjon heves først. Disse endringene må skje gradvis. I takt med dette skal nivået på overføringene reduseres».

Nedleggingsgraden av mjølkebruk i Noreg (30 prosent siste ti åra) er allereie nær den i mange EU-land. I

OVERHØRT

Jeg kjenner at jeg begynner å bli lei av at [Emil André] Erstad og flere skal belære andre om hva som er god nok politikk og hva folk egentlig skal mene i ulike spørsmål.

Frps Sivert Bjørnstad på NRK Ytring

Oljebransjen har levd fint gjennom alle dystre spådommer og uvitenskapelige begreper. Det

er slik også denne gang.

Oljeforskerne Atle Blomgren og Petter Osmundsen i DN

HVIS påtroppende president Donald Trump sauer utnevne handlekurv handlekurv Flere høyesterettsdommere, Håkan Han prege amerikansk politikk i skabb tiår ETTER synd avgang.

Ingress i Aftenposten-sak om amerikansk høyesterett

Overspente drittkjerringer og umodne menn, er det ment å være koselig?

Kristin Øygarden om filmen «Snekker Andersen og Julenissen», i Aftenposten

Har du hørt om akademikeren som forsvann inn i ein fotnote han aldri kom seg ut av?

Kristian Lødemel på Twitter

MER DEBATT NESTE SIDE >>

et blir ikkje mjølkebruk i heile landet av slikt.

lismen

mjølkekyr enn før, skriv forfattarane. Snart kan 300 mjølkebruk dekke heile etterspurnaden i Noreg.

FOTO: TOM HENNING BRATLIE

dag er det dryge 9000 mjølkebruk kringom i heile Norge. Men då regjeringa med støtte frå Venstre og KrF i jordbruksavtala i 2014 auka kvotetaket for mjølkebruk til 900.000 liter per bruk, trengs det berre 1650 mjølkebruk for å produsere det norske mjølkeforbruket. Det blir ikkje mjølkebruk i heile landet av slikt.

I same oppgjer vert det innført ein beløpsgrense på husdyrtilskota i staden for dyretal. Det gjer det mogleg å få husdyrtilskot til kring 600

mjølkekyr per gardsbruk, der det før stoppa på 50 kyr. Når ein veit at 600 mjølkekyr lett mjølkar 4,5 millionar liter, kan 300 mjølkebruk dekke etterspurnaden i Noreg. Kort sagt – produksjonsregulering og mjølkekvote kan vere lurt.

Ser ein på sau er talet enno meir talande; før stoppa tilskotet på 300 sau, no kan ein få tilskot for nær 2000 sau. Det gir 4000 lam med god lemming. Er me på Vestlandet eller i Australia? Kva vil politikarane med norsk jordbruk? Om målet er å

berre produsere mest mogleg billigaste mogleg, så er dette sikkert vegen å gå.

Skal me køyre norsk jordbruk på den europeiske autostradaen – eller skal me heller finne vår eigen sti tilpassa norsk topografi?

Kanskje får me svaret frå Stortinget i handsaminga av den kommande jordbruksmeldinga?

Eirik Magnus Fuglestad, PhD i sosiologi
Torbjørn Tuft, statsvitar, AgriAnalyse
torbjorn.tuft@agrianalyse.no

«AKADEMIKER»? Henry Kissinger har vært med på å drepe og røve livsgrunnlaget fra millioner, skriver forfatteren.

FOTO: WIN MCNAMEE, AFP/NTB SCANPIX

Kissinger kan ikke snakke om «fred»!

NOBEL-INSTITUTTET
Per A. Ottestad

Henry Kissinger og Zbigniew Brzezinski er invitert til Universitetets aula for å diskutere verdensfreden etter det amerikanske presidentvalget. Direktør Olav Njølstad i Nobelinstituttet forsvarer avgjørelsen slik overfor avisa Uniforum: «Dei er to av vår tids fremste akademiske ekspertar på amerikansk utanrikspolitikk og internasjonal politikk.»

Disse «akademikerne» har i all sin virksomhet drept millioner og røvet livsgrunnlaget for ytterligere millioner mennesker som aldri hadde gjort annet enn å motsette seg USAs ulovlige krig!

«Dei er to av vår tids fremste akademiske ekspertar på amerikansk utanrikspolitikk» (les krigs-metodikk) med verdens mest effektive massedrapsvåpen og propaganda med et mål: å sørge for at resten av verden gjør som USAs befaler.

Ingen snakker om Kissingers «Agent orange» og hvilke umenneskelige lidelser disse kjemikalierne har ført til og fremdeles fører til for etterkommerne i Kambodsja og Laos som ble nasjonslaboratorier for USA.

USA holdt sine beskyttende vinger over bøddelen

Pol Pot som kanskje hvis han hadde vært i live, også kunne ha vært invitert av Olav Njølstad til diskusjonen om verdensfreden?

Har Njølstad i sitt opphøyede akademiske ståsted glemt at disse krigsforbryterne ikke på noe tidspunkt har uttrykt noen form for anger for bruddene på Genève-konvensjonene for krig, på FN-charterets Artikkel 2 om krig, og på menneskerettighetene?

Brzezinski er sikkerhetsrådgiveren som med CIA, Storbritannias MI5 og

Disse krigsforbryterne har ikke på noe tidspunkt uttrykt noen form for anger.

pakistanske SIS opprettet treningsleirer for Talibans gerilja Mujahedin måneder før den sovjetiske intervensjonen. Da Sovjet-styrkene etter cirka ti års krig ga

opp, sa Brzezinski at nå hadde Russerne fått sitt Vietnam. Siden den tid har Brzezinsky hatt en vel så høy sikkerhetspolitisk status som Kissinger under krigene i Midtøsten og Nord-Afrika.

Hvordan skal Kissinger og Brzezinski kunne snakke om fred når USAs overordnede sikkerhetspolitiske mål er å opprettholde kontinuerlig krig slik at dollaren og gjelds-økonomien kan reddes? Nei, invitasjonen av Kissinger og Brzezinski til en fredskonferanse er en fornærmelse mot ideen bak Nobels fredspris!

Per A. Ottestad, Stavanger

per_ottestad@yahoo.no